

SALİH ÖZBARAN

“Tarih Fermanla Yazılmaz”

Nehir Söyleşi: Özlem Kumrular

İstanbul, 2019

Tarihçi
Kitabevi

Tarihçi Kitabevi Yayınları • 131

Genel Yayın Yönetmeni
Necip Azakoğlu

Editör
Necip Azakoğlu

Yayına Hazırlayan
Nevin Azakoğlu

Kapak ve sayfa tasarımı
Ahmet Çevik

Birinci baskı: Ocak 2019, İstanbul

Boyutlar: 13,5 x 21 cm
Sayfa sayısı: 336

ISBN: 978-975-2466-25-8

Baskı ve cilt
İnkılap Kitabevi Baskı Tesisleri
Çobançeşme Mah. Altay Sk. No: 8 Yenibosna
BAHÇELİEVLER-İSTANBUL
+90 (212) 496 11 11
Sertifika no: 10614

© Yayın hakları Tarihçi Kitabevi'ne aittir.
Bu eserin bütün hakları saklıdır. Yayınevinden yazılı izin alınmadan
kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya
edilemez, çoğaltılamaz ve yayınlanamaz.

Tarihçi Kitabevi
Sertifika No: 17618

Moda Caddesi No: 104/A Moda/Kadıköy-İSTANBUL
Tel: 0216 418 68 86 GSM: 0530 370 74 11
www.tarihcikitabevi.com info@tarihcikitabevi.com

SALİH ÖZBARAN

“Tarih Fermanla Yazılmaz”

Nehir Söyleşi: Özlem Kumrular

İstanbul, 2019

Tarihçi
Kitabevi

ÖZLEM KUMRULAR (Prof. Dr.)

1974 yılında İstanbul'da doğdu. Lisansını Boğaziçi Üniversitesi Batı Dilleri ve Edebiyatları bölümünde, yüksek lisansını aynı üniversitenin tarih bölümünde, doktorasını ise İspanya'da Salamanca Üniversitesi'nde yaptı. XVI. yüzyıl Avrupa-Osmanlı ve Akdeniz tarihi, İspanyol ve İtalyan paleografisi, imgebilim, dini ve sosyal çatışmalar, marjinal sosyal gruplar, Türk korkusu, İslam korkusu, pikaresk roman, yemek tarihi ve kadın tarihi üzerine çalıştı. "Türk İmgesi", "Türkler ve Deniz" ve "Muhteşem Kanuni" kitaplarının editörlüğünü yaptı. Tarih, edebiyat, mizah ve müzik dallarında 22 kitap yayınladı, farklı dillerden 12 kitap çevirdi. Kitapları çeşitli dillere çevrildi. Farklı dillerde yayınlanan çok sayıda makalesi bulunmaktadır.

İÇİNDEKİLER

1. BÖLÜM	
Turgutlu'da Bir Cumhuriyet Çocuğu Yetişiyor	9
2. BÖLÜM	
Kucak Açan Kurum: Yüksek Öğretmen Okulu.....	34
3. BÖLÜM	
İngiltere'de Doktora Yılları.....	63
4. BÖLÜM	
Portekiz Günleri	90
5. BÖLÜM	
İstanbul'daki Deneyimlerim 1970-1979.....	119
6. BÖLÜM	
Ege ve Dokuz Eylül'deki Yıllar 1979-1998.....	145
7. BÖLÜM	
Cambridge Yılları	171
8. BÖLÜM	
Emekliliğın Özgürlüğü ve Kasaba'ma İlgi	179
9. BÖLÜM	
Tarih Yazmanın Kronik Sorunları.....	197
10. BÖLÜM	
Osmanlı Kimliğinde Bir Aidiyet: Rûmîlik.....	231
11. BÖLÜM	
Portekizli Seyyahlar	248
12. BÖLÜM	
Sınırdaki Osmanlı.....	271
13. BÖLÜM	
Tarihi Halka İndirmek ya da "Yaygın" Tarihçilik	286
14. BÖLÜM	
Çaldağı Benimdir!.....	304

GİRİŞ

Cervantes, Don Quijote'nin giriş bölümünde aslında bu kitabın babası değil, üvey babası olduğunu söyler. Ne de olsa kurgu gereği La Mancha arşivlerinde bulduğu el yazmalarını paylaşmaktan başka bir şey yapmamış, sadece kitabın asıl babası olan kurgu kahraman Arap tarihçi Cide Hamete Benengeli'nin yazdıklarını okura iletmiştir. Ben ise bu kitabın üvey annesi bile olamam. Bu kitaptaki tek emeğim, değerli tarihçi Prof. Dr. Salih Özbaran'ın meslekteki yarım yüzyılı aşan saygın varlığına ait anıları yeniden gün ışığına çıkartmak oldu. Ben sadece tarih dünyamızın en önemli isimlerinden olan hocamızın örnek alınması mesleki ve insani değerlerini, yaşamını ve tecrübelerini bütün tarih sevdahılarına ulaştırmakla övünebilirim.

Salih Hoca'yu kitaplarından, makalelerinden tanıyan tarihçiler, konferanslarını dinlemiş olan meslektaşlarımız, derslerine girme şansını elde etmiş o şanslı öğrenciler, basında gündeme ilişkin yazılarını okuyan okurlar, tüm onu tanıyanlar ve sevenler için olduğu kadar onu tanımayanlar için de çok özel, yol gösterici bir söyleşi olacak bu. Çünkü sadece mesleğinde başarılı olmanın yetmediği bir alandır tarihçilik. Öyle ince bir çalışma alanıdır ki, kişisel değerlerin olmadığı yerde amacından sapıp çok yanlış hedeflere sürebilir kitleleri. Salih Hoca, bu açıdan da çok özel bir yol gösterici olmuştur. İnandığı değerlere her koşulda sahip çıkmış, önem verdiği her şey için sonuna kadar savaşmış, haksızlıklar karşısında zırhı ile dimdik durmuş bir akademisyendir. Hâlâ kalemiyle savaş vermeye devam ediyor. Yok edilen ormanlar, siyaset için kötüye kullanılan tarihçilik, Cumhuriyet'in kırılmaya çalışılan değerleri için savaşıyor. Cumhuriyet'in ilk çeyrek asrında küçücük bir çocuk olarak o günlerin havasını solumuş olan bir Cumhuriyet aydınıdır Salih Özbaran Hocamız.

Savaştan çıkmış bir Ege kasabasından Avrupa'nın iki ayrı ucuna, İngiltere ve Portekiz'e uzanan renkli bir hayatı size sunuyoruz bu kitapta. Hedef, hocamızın doğup büyüdüğü Turgutlu'daki hayatından bugünden o yıllara ve o çevreye bakışından başlayarak kendisinin başta Türkiye, İngiltere ve Portekiz olmak üzere üzerine kurduğu çalışma ekseninin ayrıntılarına girmektir. Kendisiyle Turgutlu'nun yapısını, Halkevleri'ni, ilk kurulan Türk Ocaklarını, dönemin törenlere yüklenen anlamlarını, Ege çocukların oynadığı oyunları, öğrenci trenlerini ve bunun gibi bir sosyo-kültürel ortamı içeren ayrıntıları kayda geçiren ilk söyleşi ile başladık çalışmaya; İstanbul'da parasız/yatılı okuma olanağı bulduğu ve sonradan kapatılmasına çok üzülmesi Yüksek Öğretmen Okulu anılarıyla sürdü söyleşimiz. Bu çalışma, İngiltere'deki doktora çalışmaları ve onu müteakip Portekiz'deki arşiv çalışmalarına geldi, bütün bu yıllarda dönemin akademisyen ve tarihçilerinin oluşturduğu o renkli ortamda tozlu hatıra defterleri arasında kalan ayrıntılarla devam etti. Bu büyümlü dünyada masal gibi okuduğum o zamanların ayrıntılarını ince ruhuyla ve kendine has edebi diliyle kaleme aldığı için kendisine şükran borçluyum. Gönderdiğim soruları heyecanımı paylaşarak cevapladığı, en ince ayrıntısına kadar tek tek ele aldığı için bir kez daha teşekkür etmeliyim kendisine. Bu çok yönlü eksen etrafında ördüğü akademik hayatını böyle bir nehir söyleşi ile okura ulaştırma hayalimde bana yardımcı olduğu ve bu teklifimi beni kırmadan kabul ettiği için de ayrıca şükranlarımı sunarım.

Bu kitapta İlker Sever'in katkısını da mutlaka anmalıyım. İzmir'e yaptığım seyahatlerde beni hocayla kavuşturan, sohbetlerimize katılan sevgili meslektaşına buradan kucak dolusu sevgiler ve teşekkürler.

Özlem Kumrular
Nisan 2018, Ataköy

1. BÖLÜM:

TURGUTLU'DA BİR CUMHURİYET ÇOCUĞU YETİŞİYOR

Özlem Kumrular: *Salih Hocam, ülkemizin gerçek anlamda tarih yazıcılığı ve tarih eğitiminde önemli yapı taşlarından birisiniz. Osmanlı tarihi denince akla gelen en önemli isimlerdensiniz. Osmanlı'nın dış dünya ile olan ilişkilerini inceleme hususunda -başta Portekiz- yöntemleriniz örnek teşkil ediyor. Siyaseti temsil edenlerin ve medya olanaklarını kullananların tarihi hangi yönlere çektikleri ve zaman zaman istismar ettikleri üstünde sıklıkla duruyorsunuz. Bu dolu dolu yaşanmış mesleki ve akademik hayatınızı elimden geldiği kadar sorularla gelecek nesillere aktarmama izin verdiğiniz için size sonsuz teşekkür ediyorum.*

Salih Özbaran: Sevgili Özlem, ben de teşekkür ederim böyle bir öneri ve fırsat için. Senin gibi, tarihçiliği yepyeni kaynaklarla/verilerle dünya boyutlarına taşımaya çalışan birisinin benim yaşamımdan, bir tarihçi mutfağından, bir şeyler yansıtmak istemesi bana onur verir. Sorularına yanıt vermeden önce ya da sana verebileceğim yanıtlara bir giriş mahiyetinde şunları dile getireyim önce:

Benimle yapmak istediğin söyleşinin içini doldurabilecek nitelikleri taşıyıp taşımadığımdan emin değilim; ne ifade edebileceğim yolunda kuşkularım da var. Şunu demek istiyorum: Sana verebileceğim yanıtların tarihçi dünyası için, tarih öğrencisi ve meraklısı için ne kadar işe yarayabileceğini, ne denli ciddiye alınabileceğini bilemem. Ben, bu bağlamda önemli, bilgilendirici ve eğlendirici -kimi zaman hızla ve gereksiz yapılmış- söyleşi kitapları okudum. Dünyaca ünlü tarihçilerin/ tarihçilerimizin bu tarz sohbetlerde ayrıntılara giden, kıyıda köşede kalmış bilgi kırpıntılarını içeren, tarihçi mutfağından söz eden ve zevkle okunabilen sohbetlerinin varlığını da tarihçiliğe konu ve yöntem itibarıyla -kalıpların dışında kalanları da soktukları için- benimsiyorum; hatta severek izliyorum. Bu tür söyleşileri dergilerde, gazetelerde ve televizyon ekranlarında -rejim propagandası yapılmadığı ve ırkçı, mezhepçi, bölgeci ve emperyalist eğilimlere sapılmadığı sürece- çok faydalı da buluyorum. Tarih bilincinin yetkililer tarafından kalabalıklara -İngilizcede ifade edildiği üzere “layman”e- servis edilmesinin de tarihçiliğin kaçınılmaz bir parçası olduğuna inanıyorum. Ayrıca şu an, içinde bulunduğumuz aylar ve yıllar içinde, merak gidermenin ötesinde, medyanın ve iktidarın güne ve piyasaya uygun geldiğini sandıkları tarih enjeksiyonlarının toplumca algılanan (kolektif bellekte yer eden) imgelerin düzene sokulmasının da çok önemli olduğunu düşünüyorum. Dilerim benimle yapmak istediğin bu sohbet bir şeyler ifade eder, can sıkılmaz, kısa yoldan ve kolayca yazılıp söylenebilen -popülizme kaçmayan- popüler tarihçiliğe katkıda bulunur.

Ö.K.: *Hocam, sizin deneyimleriniz, derin bilginiz ve zarif edebi üslubunuz bir araya gelince sevgili okur için harika birkaç saat geliyor demektir. Biz çok geriye gidelim şimdi, Cumhuriyet’imi-*

zin en güzel, ama zorlu yıllarına dönelim. Kurtuluş Savaşı'nı yaşamış, 1922'de geniş bir alanı kül olmuş, ardından Cumhuriyet'i yeşertmiş bir kasabada, Turgutlu'da doğdunuz 1940 yılında...

S.Ö.: Özlem, böyle bir söyleşiye başlarken tarihçilik adına şunu vurgulamalıyım: Ben ne bir kitap zengini, hatta esamisi okunan evde doğdum, ne de yeterince maddi olanakları bulunan aile içinde. Üç kardeşimle birlikte altı kişilik hanede babamın kunduracı kalfası olarak geçimimizi sağlamak için çalıştığı günlerde, ailemin istikbalde bir tarihçi üreteceği -ne kadar tarihçi olabildiysem- düşünülemezdi bile. Hele hele İzmir'den meslektaş dostlarım Aydoğan Demir ve Zeki Arıkan ile inceleme için gittiğimiz İstanbul'da Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde çalıştığımız 1980'li yıllardaki günlerin birinde, bahçesinde çay içerken İlber Ortaylı'nın -herhalde şakayla karışık- "evinde piyano olmayan kişi tarihçi olamaz" türünden bir şeyler söylediğini hatırladığımda ve tesadüfleri düşündüğümde, bu bilgi dalına, araştırmasına ve öğretimine nasıl aday olduğumu bir

Fotoğraf 1: 1940'lı yılların ikinci yarısında Sıtkı Cantekin tarafından çekilmiş Turgutlu Atatürk Bulvarı.

13. BÖLÜM:

TARİHİ HALKA İNDİRMEK YA DA “YAYGIN” TARİHÇİLİK

Ö.K.: *Son yıllarda kitap, televizyon ve diğer iletişim/kültür araçları ile tarihin popülerlik kazanmasının, -tabir gereğince halka inmesinin- genel olarak avantajları ve dezavantajları neler oldu sizce?*

S.Ö.: Özlem, malum öykü, eminim biliyorsun, ben vaktiyle öğrencilerime zaman zaman anımsatmaya çalışmıştım ünlü tarihçi Arnold Toynbee'den. “Tarihin faydası ve değeri” üzerine 1962 yılında İstanbul Üniversitesi'nde Özcan Başkan'ın çevirdiği bir konferans verdiğinde, pek fazla öğrenimi olmayan bir kadının tepkisini dile getirmişti. Kadın, bir gün kendisini tarih üstüne tartışan akademisyenler arasında bulmuş, konuşmalarını dinlerken canı sıkılmış, onlara itiraz etmiş. Uzun zaman önce ölmüş imparatorlardan bahseden bilgin kişileri şaşırması. “Bunlar ölüp gitmiş değil mi, berbat insanlardı değil mi?” diye sormuş. “Evet” cevabını vermiş tarihçiler, kadına da acıyarak bakmışlar. Ancak, “öyleyse neden hâlâ bu adamlar hakkında konuşup duruyorsunuz?” sorusu karşısında şaşırılmış tarihçiler; kafaları karışmış. Aynen Fransızların ünlü

tarihçisi, *Annales* Okulu'nun kurucularından Marc Bloch'un “Baba bana söyler misin, tarihin yararı nedir?” sorusuna verdiği yanıtta gösterdiği tereddüt, şaşkınlık gibi: “Bilgiye susamış bir çocuktan gelen böyle bir soruya birkaç yıl önce cevap verecek güçte değildim; ama şimdi bu, benim kitabım için bir başlangıç noktası olmaktadır. Elbette böyle bir yaklaşım kimilerine göre safça olabilir, ama bana göre çok yerindedir”. Tarihçilerin içinde kalan halktan birinin tepkisi ve tarihçi babanın oğlu tarafından sorulan soru karşısında kendine gelmesi... Aynı soru ve cevap günümüzde de geçerli değil midir?

Ö.K.: *Sonuçta tarih herkes içindir.*

S.Ö.: “Popüler tarihçilik” tanımlaması bizleri yanıltmamalıdır. Senin, benim ve birçok tarihçinin yetiştiği ortamın “akademik” nitelik taşıdığını, öyle olması gerektiğini biliyoruz. Sanırım sorun, akademik/bilimsel tarihçiliğin daha geniş okuyucu kitlelerine -meraklılara, öğrencilere- aktarılmasına geldiğinde ortaya çıkıyor. Bu sorunun yanıtı ülkemizde yeterince verilmiş değil. Tarihçiliğin popüler düzeyde yansıtılmasının nasıl “popülist” sosuna bandırıldığının da farkındayız.

Ö.K.: *“Popüler tarih” dediğimiz zaman aslında ne demek istiyoruz? Muhatap aldığımız okur/izleyici kitlesi kimlerden ibaret?*

S.Ö.: Barış Doster'in, basın/yayın dünyasından gelmiş olmanın verdiği donanımla *Bilimselden “Medyatik”e Tarih* söyleşisinde Orhan Koloğlu'na yönelttiği bir soruyu hatırlatayım: *“Ülkemizde tarih son yıllarda hızla popülerleşti. Tarihe dönük merak dikkat çekiyor. Tarih kitapları çok satıyor. Tarihin gelişimi de dikkate alarak bu ilgiyi neye bağladığınızı anlatır mısır*

SALİH ÖZBARAN'IN ESERLERİ

Kitaplar

- Tarih ve Öğretimi*, İstanbul/Cem Yay., 1992.
- The Ottoman Response to European Expansion*, İstanbul/ISIS Yay., 1994.
- Tarih, Tarihçi ve Toplum*, İstanbul/Tarih Vakfı, 1997, 2005; İzmir/Yakın Kitabevi, 2015.
- Güdümlü Tarih*, İstanbul/Cem Yay., 2003.
- Bir Osmanlı Kimliği*, İstanbul/Kitap Yay., 2004, 2017.
- Yemen'den Basra'ya Sınırdaki Osmanlı*, İstanbul/Kitap Yay., 2004 ve 3 baskı.
- Osmanlı'yı Özlemek ya da Tarih Tasarlamak*, Ankara/İmge Yay., 2007, 2017.
- Portekizli Seyyahlar*, İstanbul/Kitap Yay., 2007, 2017.
- Ottoman Expansion towards the Indian Ocean in the 16th Century*, İstanbul/ Bilgi Üniversitesi Yay., 2009.
- Çaldağı Benimdir, İzmir Büyükşehir Belediyesi, 2011.
- Umman'da Kapışan İmparatorluklar: Osmanlı ve Portekiz*, İstanbul/Tarihçi Kitabevi, 2013.
- Küllerinden Doğan Kasaba "Turgutlu"*, İzmir Büyükşehir Belediyesi Yay., 2013.
- Tarihçilik Zor Zanaat*, İstanbul/Tarihçi Kitabevi., 2015.
- Fotoğraflarla Konuşan Kasaba Turgutlu (1938-1960)*, Turgutlu/Ticaret Borsası Yay., 2015.
- Çaldağı: Kasaba'daki Darbe, İzmir/Yakın Kitabevi, 2018.
- Al-Atrak al-Osmaniyyun ve'l-Burtakaliyyun fi'l-Halici'l-Arabi* (tercüme eden Abdu'l-Cebbar Naci), Basra Üniversitesi Yay., 1979.

Editörlükler

- Cengiz Orhonlu, *Osmanlı İmparatorluğunda Şehircilik ve Ulaşım*, İzmir/ Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yay., 1984.
- Tarih Öğretimi ve Ders Kitapları*, İstanbul/Tarih Vakfı, 1995 ve 2007; İzmir/Dokuz Eylül Yay. 1998.
- V.J.Parry, *Richard Knolles's History of the Turks*, İstanbul, Tarih Vakfı yay., 2003.
- Türk Denizcilik Tarihi*, Deniz Kuvvetleri Komutanlığı, cilt 1, 2009 (İdris Bostan ile birlikte hazırlanmıştır).

Makaleler, bildirimler, eleştiriler, konferanslar, tanıtımlar**1965**

“Recent Developments in Turkish History-Writing in England”, *Cultura Turcica*, Vol. 2.

1969

“Osmanlı Tarihi Bakımından XVI. Yüzyılda Portekizli tarihçiler”, *Tarih Dergisi*, sayı 23.

1970

“Portekiz Devlet Arşivi Torre do Tombo”, *Tarih Enstitüsü Dergisi*, sayı I.

“International Journal of Middle East Studies, sayı 1 ve 2, *Tarih Enstitüsü Dergisi*, sayı 1.

1971

“XVI. Yüzyılda Basra Körfezi sahillerinde Osmanlılar: Basra Beylerbeyliğinin Kuruluşu”, *Tarih Dergisi*, sayı 25.

“C.R. Boxer, *The Portuguese Seaborne Empire, 1415-1825*; *Tarih Enstitüsü Dergisi*, sayı 2.

1972

“Ottoman Turks and the Portuguese in the Persian Gulf, 1534-1581”, *Journal of Asian History*, volume 6/1.

1974

Fernand Braudel, *The Mediterranean and the Mediterranean World in the Age of Philip II*, *Güney-Doğu Avrupa Araştırmaları Dergisi*, sayı 2-3, 1974.

1975

Cengiz Orhonlu, *Osmanlı İmparatorluğu'nun Güney Siyaseti: Habeş Eyaleti*; *Tarih Enstitüsü Tarihi*, sayı 6.

Kemal H. Karpat (ed.), *The Ottoman State and its Place in World History*; *Tarih Dergisi*, sayı 28-29.

V.J. Parry, “İslam'da Harb Sanatı” (Erdoğan Merçil ile birlikte), *Tarih Dergisi*, sayı 28-29.

1976

Fernand Braudel, *The Mediterranean and the Mediterranean World in the Age of Philip II*; *Güney-Doğu Avrupa Araştırmaları Dergisi*, sayı 4-5.

1978

“A Turkish Report on the Red Sea and the Portuguese in the Indian Ocean (1525)”, *Arabian Studies*, IV.

“F.Th. Dijkema, *The Ottoman Historical Monumenta Inscriptions in Edirne*”, *Tarih Enstitüsü Dergisi*, sayı 9.

“Osmanlı İmparatorluğu ve Hindistan Yolu”, *Tarih Dergisi*, sayı 21.

1979

“16. “Yüzyıl Arap ülkeleri tarihi için Türk arşivlerinin değeri”, *Sources for the History of Arabia*, kısım 2, Riyad University Press, 1979.

1980

“Türkiye’de Tarih Eğitimi Üzerine”, *Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi*, sayı 2.

“Galata Tersanesi’nde gemi yapımcıları, 1529-1530”, *Güney-Doğu Avrupa Araştırmaları Dergisi*, sayı 8-9.

Francis W. Carter, *An Historical Geography of the Balkans; Güney-Doğu Avrupa Araştırmaları Dergisi*, sayı 8-9.

1981

“Türkiye’de Tarih Eğitimi Üzerine”, *Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Dergisi*, sayı 2.

“Tarihin Yeni Boyurları” (Le Roy Ladurie ve William Dray), *Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Dergisi*, sayı 2.

Carter V. Findley, *Bureaucratic Reform in the Ottoman Empire: The Sublime Porte, 1789-1922*, *Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Dergisi*, sayı 2.

“XVI. Yüzyıl Osmanlı İmparatorluğu ile İlgili Portekizce Kaynaklar”, *VIII. Türk Tarih Kongresi*, cilt 2.

1982

“Üniversite Düzeyinde Tarih Öğretimi”, *Tarih Enstitüsü Dergisi*, sayı 12.

1983

“Tarihçi ve Toplum: Akademik Tarihçiliğin Topluma Ulaştırılması Üzerine Düşünceler”, *Tarih İncelemeleri Dergisi*, sayı 1.

“İklim, Tarih ve İnsan”, *Tarih İncelemeleri Dergisi*, I.

1984

“Ottoman administration in Arabia in the sixteenth century”, *International Journal of Turkish Studies*.

Mübahat S. Kütükoğlu, *Osmanlılarda Narh Müessesesi ve 1640 Tarihli Narh Defteri; Tarih İncelemeleri Dergisi*, sayı 2.

Perez Zagorin, *Rebels and Rulers 1500-1650; Tarih İncelemeleri Dergisi*, sayı 2.

“Antônio Tenreiro'nun Osmanlı Topraklarında Yaptığı Gezi Notları (1523-1529)”, *Tarih İncelemeleri Dergisi*, II, 1984.

1986

“Some Notes on the Salyâne System in the Ottoman Empire as Organised in Arabia in the Sixteenth Century”, *Osmanlı Araştırmaları*, VI, 1986.
The Ottomans in confrontations with the Portuguese in the Red Sea after the conquest of Egypt in 1517”, *Studies on Turkis-Arab Relations*, İstanbul 1986.

“Eğitim Sistemimiz Yamalı Bohça Olmaktan Kurtarılmalı”, *Milliyet*, 7 Temmuz 1986.

“Tarih Bilincini Yaratmalıyız”, *Milliyet*, 23 Eylül 1986.

Geoffrey Barraclough, *Main Trends in History; Belleten*, sayı 195, Aralık 1986.

1987

“Türkiye’de Tarih Eğitimi I-III”, *Tarih ve Toplum*, sayı 44-46.

“Tarihçinin Dramı”, *Tarih ve Toplum*, sayı 37.

“Tarihin Alanı ve Yöntemi Üzerine Son Gelişmeler”, *Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih İncelemeleri Dergisi*, sayı 3.

“Osmanlı Arşivi ve Tarihin Geleceği”, *Tarih ve Toplum*, sayı 48.

“Anadolu’da Bir Sempozyum”, *Tarih ve Toplum*, sayı 46.

1988

“The Ottomans’ Role in the Diffusion of the Fire-arms and Military Technology in Asia and Afrika in the 16th Century”, *Revue Internationale d’Histoire Militaire*, No: 67.

“Princeton’da Kanuni İhtişamı”, *Tarih ve Toplum*, 49.

“Raiyyet Rüsûmu: Halil İnalcık ve Genişleyen Tarih”, *Tarih ve Toplum*, 54.

“Toplum Tarihine Doğru”, *Tarih ve Toplum*, 57.

“Tarih Eğitimi Üzerine”, *Cumhuriyet*, 11 Eylül.

“Öğretmen’i Yetiştirirken”, *Cumhuriyet*, 24 Kasım.

1989

“Türk Tarih Kurumu”, *Cumhuriyet*, 24 Ağustos.

“Tarihten Sayfalar, Tarih ve Toplum”, *Cumhuriyet*, 11 Nisan.

- “Rasû'l-Hayme'de Tarih: Körfez'den Osmanlı'ya Sevecen Bakış”, *Tarih ve Toplum*, sayı 64. (Ayrıca bak. Özbaran, *Sınırdaki Osmanlı*, ss. 54-59).
- “Basra ve Lahsa Eyaletlerinde Mali Uygulamalar”, *Tarih ve Toplum*, 65, Mayıs 1989 (19-21 Kasım 1988 tarihlerinde Rasû'l-Hayme'de (BAE) düzenlenen seminerde sunulan İngilizce bildiriye dayanmaktadır).
- “Osmanlı İmparatorluğu'nda İltizam: Yemen, Basra ve Lahsa Eyaletlerindeki Uygulamalardan Örnekler”, *V. Milletlerarası Türkiye Sosyal ve İktisat Tarihi Kongresi*, Ankara.
- “Gençlere Öğretilen Geçmiş: Lise Tarih Kitapları”, *Cumhuriyet*, 25 Kasım.
- “Osmanlı İmparatorluğu ve Dünya Ekonomisi”, *Tarih ve Toplum*, 67.

1990

- “Tarih, Toplumbilim ve Toplum Tarihine Doğru”, *Cumhuriyet*, 24 Eylül 1990.
- “Yüzyılların Ardındaki Dersler”, *Cumhuriyet*, 19 Ağustos.
- “An Imperial Letter from Suleyman the Magnificent to Dom João III”, *The Portuguese Studies*, volume 6.
- “The Ottomans in Africa: A Tribute to Cengiz Orhonlu”, *Studies on Ottoman Diplomatic History*, V.
- “Yayılan Avrupa, Genişleyen Osmanlı: 16 Yüzyıl başlarında Memlûkler, Osmanlılar ve Portekizliler”, *Tarih ve Toplum*, 74 (Ayrıca bak, Özbaran, *Sınırdaki Osmanlı*, ss. 48-53.)
- “Üniversite Öğrencisinin Sorumluluğu”, *Cumhuriyet*, 25 Aralık.
- “YÖK, Eğitim Fakülteler ve Öğretmen Adayları - II”, *Cumhuriyet*, 27 Ocak.
- “Osmanlı Yönetimindeki Kudüs: Onaltıncı Yüzyılda Et, Zeytinyağı ve Ekmek”, *Tarih ve Toplum*, 82, Ekim.
- “Öğrenci Değerlendirmesiyle Tarih Öğretimi”, *Tarih ve Toplum*, 84.

1991

- “Tavandan Tabana: Toplum Tarihine Doğru”, *Tarih ve Sosyoloji Semineri*.
- “Vaka-nüvislikten TRT Borazancılığına”, *Cumhuriyet*, 22 Ocak.
- “Savaş ve Ders Kitapları”, *Cumhuriyet*, 4 Mart 1991.
- “Tarihi Tehlikeli Biçime Getirmemek...”, *Cumhuriyet*, 7 Nisan.
- “Tarihçiliğin Neresindeyiz?”, *Cumhuriyet*, 15 Nisan.
- “Savaşın Ağır Yüğü”, *Tarih ve Toplum*, 94.
- “Savaşın ve Savaşanların Gerisindekiler: Yaya-Müsellemler-Taycı Teşkilatı”, *Tarih ve Toplum*, sayı 95.
- “Belgelikler ve Bürokratlar”, *Cumhuriyet*, 12 Eylül.

“İspanya: Tarihi ile Toplum Arasında Bir Tarih” *Tarih ve Toplum*, sayı 93, Eylül.

“Aylıklar Hâlâ Lütuf”, *Cumhuriyet Kitap*, sayı 65, 23 Mayıs.

1992

“Üniversiteden Sesleniş”, *Cumhuriyet*, 25 Nisan.

“Çağdaş Tarih Öğretimi ve Atatürk Dönemi”, *Cumhuriyet*, 12 Eylül.

“Some Notes on the Ottoman Practice of İltizam in the Arab Lands in the Sixteenth Century”, *Arab Historical Review for Ottoman Studies*, 5-6.

“Some Remarks on Provincial Organization of the Arab Lands in the Time of Süleyman the Magnificent”, *Soliman le Magnifique et son Time* (ed. Gilles Veinstein), Paris 1992.

“Tarih için Coğrafya”, *Tarih ve Toplum*, sayı 99.

“Öğretmen Yetiştirme Politikaları”, *Cumhuriyet*, 4 Kasım.

1993

“Expansion in the Southern Seas”, *Süleyman the Second and his Time* (ed. H. İnalçık and C.Kafadar), İstanbul ISIS, 1993.

“16. Yüzyılda Asya’da ve Afrka’da Ateşli Silahların ve Askeri Teknolojinin Yayılmasında Osmanlıların Rolü”, *X.Türk Tarih Kongresi*, Ankara.

“Türkiye’de Mektepli Tarihçiliğin Sorunları: Bir Özeleştiri”, *Tarih ve Toplum*, 112.

“Osmanlı’dan Cumhuriyet’e Yeni Tarih”, *Cumhuriyet*, 21 Ağustos.

1994

“Keşfedenler, Ticaret Yolları ve Osmanlı ve Osmanlı İmparatorluğu”, *500. Yılında Amerika* (ed. R.Ertürk ve H. Tüfekçioğlu), İstanbul/Bağlam Yay.

“Siyasacı ve Tarih”, *Cumhuriyet*, 7 Nisan.

1995

“Türk Aydını ve Tarih Anlayışı”, *Türk Aydını ve Kimlik Sorunu* (Yay. Şahabettin Şen) İstanbul/Bağlam Yay.

“Neden ve Nasıl Tarih”, *Tarih Öğretimi ve Ders Kitapları* (yay. Salih Özbaran), İstanbul/Tarih Vakfı, 1995.

“Üniversite Öğrencisine Açık Mektup”, *Cumhuriyet*, 17 Ocak 1995.

“Tarihin Boyutları ve TTK”, *Cumhuriyet*, 6 Kasım.

“Ottoman Naval Policy in the South”, *Süleyman the Magnificent and his Age* (ed. Metin Kunt and Chritine Woodhead), Londra/Longman.

“The Ottoman Budgets of Yemen in the Sixteenth Century”, *Türkische Wirtschafts und Sozialgeschichte von 1071 bis 1920, Wiesbaden, 1995.*

“Shai Har, *Struggle for Domination in the Middle East: The Ottoman-Memluk War, 1485-91; Bibliotheca Orientalis.*

1990 yılında Münih’te yapılan *Türkische Wirtschafts und Sozialgeschichte von 1071 bis 1920*’de sunulan “The Ottoman Budgets of Yemen in the Sixteenth Century” bildirinin sonradan yapılan bazı düzeltmelerle tercümesidir. Wiesbaden, 1995

1996

“Türkiye’de Tarihçiliğin Görüntüsü”, *Prof. Dr. Şerafettin Turan Armağanı, Elazığ.*

“Dünya Bankası-YÖK-MEB Kıskaçındaki Tarih: Sosyalbilimler Öğretimi ile ilgili bir Seminerin Düşündürdükleri”, *Toplumsal Tarih, sayı 34, Ekim.*

“Tarihçi Gözüyle ‘Medya’ ve Kamuoyu”, *Cumhuriyet, 9 Şubat.*

“Üniversite: Gündemi Saptırılan Kurum”, *Cumhuriyet, 10 Mayıs.*

“Ekrandaki Şiddet, Vitrindeki Silah... ve Tarih”, *Cumhuriyet, 4 Temmuz.*

“Kitaplarda Seçenek Sorunu: Tarih Örneği”, *Cumhuriyet, 5 Aralık.*

1997

“Tarih Ders Kitaplarında ‘Başkaları’ Sorunu: Türkiye Örneği”, *Toplumsal Tarih, sayı 38.*

“Okul Yok, Lakin Duagü Çok”, *Cumhuriyet, 23 Şubat.*

1998

“Gençlik ve Tarih”, *Toplumsal Tarih, sayı 49, Ocak.*

“Tarih Ders Kitapları: Niçin, Kimler Tarafından, Nasıl?”, *Toplumsal Tarih, sayı 56.*

“Türkiye’de Tarih Eğitimi ve Ders Kitapları Üstüne Düşünceler”, *Tarih Eğitimi ve Tarihte ‘Öteki’ Sorunu*, Tarih Vakfı yay.

“UNESCO, Türkiye ve Tarih Ders Kitapları”, *Toplumsal Tarih, sayı 56.*

“Osmanlı ekonomisinin Sınır Bekçileri: Gönüllüyan, Müstahfızan, Azeban, Merdan”, Bursa’da 18-21 Haziran 1998 tarihlerinde yapılan Türkiye’nin Ekonomik ve Sosyal Tarih Kongresi’nde sunulan bildiri (bak. *Yemen’den Basra’ya Sınırdaki Osmanlı*, ss. 216-22

“Osmanlıların Güneye Yönelik Deniz Politikası”, *Kanuni ve Çağ: Yeni çağda Osmanlı Dünyası* (ed. Metin Kunt ve Christine Woodhead), Tarih Vakfı.

- “Osmanlılarla İlgili Portekizce Kaynaklar”, *CIDC Insight: Luso-Turkish Edition*, 1998 (8-10 Mayıs 1997 tarihlerinde Lizbon’da düzenlenen “Cinco seculos de Arabismo e Orientalismo em Portugal, 1497-1997” seminerinde sunulan bildirinin bazı düzeltmelerle yapılan tercümesi.
- “Osmanlıların 16. yüzyılda güney denizlerinde yayılmalarına ilişkin sorunlar”, *Osmanlı’dan Cumhuriyet’e: Problemler, Araştırmalar, Tartışmalar*, İstanbul Tarih Vakfı.
- “A New Look into the Historiography Concerning the Expanding Emires: Portuguese and Ottoman”, *Vasco da Gama: Homens, Viagens e Culturas*, 2. volume.

1999

- “Geçmişe Yüklenen Gizem, Tarih ve Milliyetçilik”, *Tarih ve Milliyetçilik*, Mersin Üniversitesi, 1999, ss. 150-157.
- “Sınırdaki Askeri Örgütlenme: Mevacib Kayıtlarından Sayısal Veriler”, 17-19 Mart 1999 tarihlerinde Cambridge’de “The Skilliter Centre for Ottoman Studies”de “Osmanlı Sınırları” konulu sempozyumda İngilizce sunulan bildirinin geliştirilmiş tercümesi (bak.*Yemen’den Basra’ya Sınırdaki Osmanlı*, ss. 240-261.
- “Osmanlı Sınırları Semineri”, *Toplumsal Tarih*, sayı 66.
- Shai Har adlı tarihçinin *Struggle for Domination in the Middle East: The Ottoman-Memluk War, 1485-91* (Leiden 1995) başlıklı kitabının eleştirisi (Hollanda’da yayınlanan *Bibliotheca Orientalis* dergisinde).

2000

- Linda T. Darling’in *Revenue-Raising and Legitimacy: Tax Collection and Finance Administration in the Ottoman Empire 1560-1660* (Leiden 1996) konulu eserinin eleştirisi (*Journal of Islamic Studies*, II/2).

2001

- “Tarih Ders Kitaplarında ‘Başkaları’ Sorunu II: Başka Görüş Açılılarıyla”, (“The Image of the ‘Other’ in History Textbooks: Turkish Case”, *The Image of the ‘Other’ / Neighbour in the School Textbooks of the Balkan Countries*, Atina, 2001) makalenin Türkçe çevirisi.
- “The Image of the ‘Other’ in History Textbooks: Turkish Case”, *The Image of the ‘Other’ / Neighbour in the School Textbooks of the Balkan Countries*, Atina.
- “Ottomans as ‘Rumes’ in Portuguese Sources in the Sixteenth Century”, *Portekiz Studies*, volume 17, 2001.

2002

- “Tarih Öğretiminin Güncel Sorunları” *Toplumsal Tarih*, sayı 100, Nisan.
- “MEB ve Tarih Eğitimi”, *Cumhuriyet*, 9 Temmuz.
- “1492-2002”, *Cumhuriyet*, 4 Ekim 2002.
- “Jeanne d’Arc, Saddam ve Bush”, *Radikal İki*, 29 Temmuz.
- “Ottoman Naval Power in the Indian Ocean in the 16th Century”, *The Kapudan Pasha: his office and his domain* (ed. Elizabeth Zachariadou), Resmo, 2002, ss. 109-117.
- “Osmanlılar ve Hindistan ticareti”, Cambridge Üniversitesi Newnham College’e bağlı “The Skilliter Centre for Ottoman Studies”de 20-23 Mart 2002 tarihinde düzenlenen “Osmanlılar ve Ticaret” konulu toplantıda sunulan bildirinin biraz değişik versiyonudur (bak. *Yemen’den Basra’ya Sınırdaki Osmanlı*).
- “Portekiz Tarih ve Tarihçiliğinde Osmanlı İmgesi”, *Toplumsal Tarih*, sayı 107, Kasım.
- “Kültürel Bir Altyapı: Rûmî Coğrafya”, *Tarih ve Toplum*, 228, Aralık.
- “Rum Türkleri”, *Radikal İki*, 24 Kasım 2002.

2003

- “Suhtegân ve Duagûyân”, *Radikal İki*, 26 Ekim 2003”Osmanlı’nın *Memâlik’i*, *Cumhuriyet’in Vatan’ı*”, *Radikal İki*, 31 Ağustos.
- “Irak: ‘ber vech-i İltizam’dan ‘Tax-farming’e”, *Toplumsal Tarih*, sayı 119.
- “Suhtegân ve Duagûyân”, *Radikal İki*, 26 Ekim.
- “TÜSİAD ve Çağdaş Tarih Öğretimi Sorunu”, *Bilim ve Ütopya*, sayı 1009, Temmuz.
- “Sınırlı Bilginin Tutsaklığını Aşmak: Orientalism’in Panzehirini Yaratmadan ‘Başka’ları Tanımak”, *Toplumsal Tarih*, sayı 112.
- “Silah, Asker ve Haraç”, *Cumhuriyet*, 28 Kasım.
- “Toplumsal Bilimlerin Yoksunluğunda *elif-be-pe-te-se-cim...*”, *Radikal İki*, 28 Aralık.

2004

- “Mars’a robot, Dünya’ya ateş”, *Toplumsal Tarih*, sayı 125, Mayıs.
- “Bir Tarihçinin Oluşumu: Richard Knolles ve Türk Tarihi”, *Osmanlı Araştırmaları*, sayı XXIV.
- “Bizans Toprakları ya da Memâlik-i Rûm”, *Radikal İki*, 21 Kasım.
- “Üniversitede tarih ya da tarihin talihi”, *Toplumsal Tarih*, sayı 132, Aralık.
- “Tarih Örneğiyle Sosyal Bilimler Eğitimi”, *Sosyal Bilimler Eğitimi Kongresi*, Ankara.

“1940’lı ve 1950’li Yıllardan Günümüze Saçılan Aydınlık”, *Cumhuriyet Kitap*, sayı 758.

2005

“Tarihçilik: ‘Zanaat’ ile ‘Sanat’ın Buluştuğu Kavşak”, *Toplumsal Tarih*, sayı 143, Haziran.

“Osmanlı’nın ‘Serhadd’i, ABD’nin ‘Ortadoğu’su”, *Cumhuriyet*, 2 Ocak.

2006

“Filistin’in Tapusu”, *Radikal İki*, 26 Şubat.

“Tarihin Söylemi, İktidarın Osmanlı’sı: Emperyal Kültür, İslam ve Türk, *Cumhuriyet*, 9 ve 10 Ekim.

“Sınırlar ve Kimlik: Osmanlı İmparatorluğu’nun ‘Rûmî’liği ve Uzaktakiler”, *Sosyoloji Yıllığı: kitap 15; Sosyoloji ve Coğrafya* (ed. Ertan Eğribol ve Ufuk Özcan).

“Osmanlı Tarihçiliğinde Bir Sembol: Halil İnalıcık”, *Toplumsal Tarih*, sayı 146, Şubat.

“Şehnâmecî’likten Cümbüşçü “Medya’ya, *Radikal İki*, 9 Nisan.

“Tarihçiliğin Canlanan Bir Dalı: Osmanlı Denizciliği”, *Toplumsal Tarih*, sayı 152.

“Yıllara Damga Vurmuş Bir Aydın: Orhan Burian”, *Cumhuriyet Kitap*, sayı 860.

“Ottomans and the India trade in the sixteenth century: Some new data and reconsiderations”, *The Ottomans and the trade* (ed. Ebru Boyer and Kate Fleet), *Oriente Moderna*, 25.

“15-17 Yüzyılların Cazip Metaı: Baharat”, *Toplumsal Tarih*, sayı 154, Ekim (Ayrıca bak. Özbaran, *Umman’da Kapışan İmparatorluklar*).

“Hüsn-i Hatt Artık Ali Alparslan’sız”, *Toplumsal Tarih*, sayı 147, Mart.

“Prof. İdris Bostan’ın Araştırmaları: Osmanlı Denizciliği”, *Toplumsal Tarih*, sayı 152.

“Sınırlar ve Kimlik: Osmanlı İmparatorluğu’nun ‘Rûmî’liği ve Uzaktakiler”, *Sosyoloji ve Coğrafya* (ed. E. Eğribol ve U. Özcan), *Kitap 15*.

2007

“Kimlikler Basit Birer Etiket Değildir: Nuri Bilgin’in Kimlik İnşası”, *Cumhuriyet Kitap*, sayı 927 (Zeki Arıkan ile birlikte hazırlanmıştır).

“Zeki Arıkan’dan Bir Orhan Burian Ürünü daha”, *Cumhuriyet Kitap*, sayı 895.

“Osmanlı Tarihi Yazmak”, *Cumhuriyet Kitap*, sayı 884.

“Tarihçiliğin Güncel Bir Sorunu: ‘Osmanlı Barut İmparatorluğu’ muydu?”, *Toplumsal Tarih*, sayı 160.

“Tarihçilikte Yarım Yüzyılı tamamlarken”, *Bilim Sosyolojisi: Tarih Bilimi ve Yöntem* (Ed. Ertan Eğribel ve Ufuk Özcan), İstanbul.

“Tarihçilikte Geri Vites: Osmanlı İmparatorluğu’nun ‘İçindekiler’”, *Virgül*, 16 Haziran.

“Osmanlıya Duyulan Özlem”, *Cumhuriyet*, 9 Ekim.

“Kimlik Sorunu ve Osmanlı”, *Cumhuriyet*, 10 Ekim.

2008

“Suraiya Faroqhi ile Osmanlı Sınırlarında Gezinti”, *Toplumsal Tarih*, sayı 170, Şubat 2008.

“Senhor Barrosa’ya Mektup”, *Cumhuriyet*, 19 Nisan 2008.

“Şehnâmecilik’ten “Medya Tanıklığı’na”, *Cumhuriyet*, 14 Kasım.

2009

“Yaşanmışlıktır Tarih: Bilge Kişi Şerafettin Turan”, *Toplumsal Tarih*, sayı 186.

“Sömürü ile ‘Pax-Ottomana’ Arasına Sıkıştırılmış Bir Konu: Osmanlı Yönetiminde Arap Ülkeleri”, *Toplumsal Tarih*, sayı 189.

“Üniversite Kürsüsünden ‘Medya’ Sözcülüğüne”, *Toplumsal Tarih*, sayı 196.

“Medya Tarihçiliği”, *Cumhuriyet*, 1 Şubat.

“Bir diktatörlük Öyküsü - I”, *Cumhuriyet*, 25 Nisan.

“Şiddet ve Silah”, *Cumhuriyet*, 27 Haziran.

“Bir diktatörlük Öyküsü - II”, *Cumhuriyet*, 9 Ağustos.

“Biz’leştiren Osmanlı ve Tarih”, *Cumhuriyet*, 25 Eylül.

“Bizli tarihçilik ve Osmanlı”, *Cumhuriyet*, 20 Ekim.

“Osmanlı İmparatorluğu’nun Umman’a Açılması”, *Türk Denizcilik Tarihi - I*, Bostan - Özbaran (ed.).

“Hint Okyanusu’nda Osmanlı Varlığı”, “, *Türk Denizcilik Tarihi - I*, Bostan - Özbaran (ed.).

“Avrupa’nın Okyanuslarda Yayılması ve Akdeniz Dünyası”, *Türk Denizcilik Tarihi - I*, Bostan - Özbaran (ed.).

2010

“Cumhuriyet Kolay Kurulmadı: Mesâil-i Hayâtiye’de Bir Devrim Süreci” *Cumhuriyet Bilim Teknoloji*, sayı 1217 (Zeki Arıkan ile birlikte hazırlanmıştır).

“Bilimselden “Medyatik’e Tarih(çilik)”, *Cumhuriyet Bilim Teknoloji*, sayı 1234.

- “Kesmeyin Çaldağı'mın Nefesini!”, *Cumhuriyet*, 5 Ocak 2010.
- “Medya'da Tarihçilik Zanaatları”, *Cumhuriyet*, 24 Mart.
- “Tutuklama Sanatı”, *Cumhuriyet*, 28 Ağustos 2010.
- “Yine Sivil Diktatörlük Öyküsü”, *Cumhuriyet*, 13 Ekim.
- “Bir Deniz Gücü: Portekiz İmparatorluğu”, *Toplumsal Tarih*, sayı 194,
“Eğer İstersen “Sulh” ve “Salâh”(!): Osmanlı Sultanı'ndan Portekiz
Kralı'na “Name-i Hümayûn”, *Toplumsal Tarih*, sayı 204 (Ayrıca bak.
Özbaran, *Umman'da Kapışan İmparatorluklar*).
- “Çaldağı'ndan Bir Yakarış”, *Cumhuriyet Bilim Teknoloji*, 1223.
- “Bitmeyen Dert ya da Kanayan Yara: Tarih Ders Kitapları”, *NTV Tarih*,
sayı 23.
- “Araplar, Osmanlılar ve Türkiye Cumhuriyeti, *Cumhuriyet Bilim Teknoloji*,
31 Aralık.
- 2011**
- “Yaygın Tarihçilikte Nesnel Bilgi Sorunu”, Salih Özbaran, *Geçmiş Güncelleştirmek*, Tarihçi Kitabevi.
- “Osmanlı Tarih(çin)in Konusudur”, *Cumhuriyet*, 18 Ocak.
- “Osmanlı Tarihçiliğinde İslam ve ‘Ahmet Yaşar Ocak’ Farkı”, *Toplumsal Tarih*, sayı 213.
- “Medya'nın Tarihçilik Sınavı”, *Bilim ve Ütopya*, sayı 200.
- “Tarih Gündemi: ‘Muhteşem Yüzyıl’ ve Medya”, *NTVTarih*, sayı 26.
- “1552: Hürmüz Kuşatması, Pîrî Reis'in Sonu”, *NTV Tarih*, sayı 32.
- “İleri Demokrasi, Yeni Düzen”. *Cumhuriyet*, 12 Nisan.
- “Bir Tarih Dersi: Diktatörlük”, *Cumhuriyet*, 26 Mayıs.
- “Yine Ötelerden, Yine Osmanlı”, *Cumhuriyet*, 29 Haziran.
- “Savaş Dili”, *Cumhuriyet*, 18 Ekim.
- “Tarih ile Yüzleşmek”, *Cumhuriyet*, 2 Aralık.
- “1538'de Preveze ile Eşzamanlı Bir Hüsrân: Hindistan Kapılarında “Donanma-i Hümayûn”, *Toplumsal Tarih*, sayı 119.
- “Akdeniz'de ‘Türk’, Okyanus'ta ‘Rumi/Türk’: *Toplumsal Tarih*, sayı 211.
Portekiz Kaynaklarında Osmanlı İmgelerine Yeniden Bakış”, 22 Nisan 2011 tarihinde İstanbul'da Fransız Anadolu Araştırmaları Enstitüsü'nde yapılan bir konuşma metni. (Ayrıca bak. Özbaran, *Umman'da Kapışan İmparatorluklar*).
- “Korsan, Denizci, Gözlemci: Selman Reis'in Raporu (1525)”, *Toplumsal Tarih*, sayı 215, (Ayrıca bak. Özbaran, *Umman'da Kapışan İmparatorluklar*).

“Askerilerin Mültezimliği: Basra ve Lahsa Eyaletlerindeki Uygulamalar”; 24 Şubat 2011 günü Cambridge’de “Skilliter Centre for Ottoman Studies”de sunulan bildirinin geliştirilmiş biçimi (bak. *Yemen’den Basra’ya Sınırdaki Osmanlı*).

“Çaldağı’ndan Ankara’ya Haykırış!”, *Cumhuriyet Bilim Teknoloji*, sayı 1260.

“Yüksek Öğretmen’li Bir Eğitimci: Nazım Bayata”, *Cumhuriyet Bilim Teknoloji*, sayı 1275.

“Araplar, Osmanlılar ve Türkiye Cumhuriyeti”, *Cumhuriyet Bilim Teknoloji*, sayı 1289.

2012

“Tarih(çilik) Oyunları”, *Cumhuriyet*, 25 Ocak.

“Çaldağı, Toprak Çocukları ve “Himaye-i Eşcar”, *Cumhuriyet Bilim Teknoloji*, sayı 1322.

“Demirağlarla Örmek”, *Cumhuriyet Bilim Teknoloji*, sayı 1329.

“Diktatörlük: Bir Tarih Dersi”, *Cumhuriyet*, 28 Mart.

“Tarihçilik Zor Zanaattır, Çok Zor!”, *Cumhuriyet*, 30 Kasım 2012.

“Kasaba’da Cumhuriyet”, *Cumhuriyet*, 1 Kasım 2012.

2013

“Ötekiler’e Geçit Yok: Lise Tarih Kitapları - I”, *Cumhuriyet Bilim Teknoloji*, 18 Ocak.

“Gereksiz Yinelemeler, tek yanlı açıklamalar: Lise tarih kitapları - II”, *Cumhuriyet Bilim Teknoloji*, 1 Şubat.

“Boynu Bükük Kalan Türkiye Cumhuriyeti: Lise Tarih Kitapları - III”, *Cumhuriyet Bilim Teknoloji*, 8 Şubat 2013.

“Bir Eğitim Simgesi: Cumhuriyet Mektebi - I”, *Turgutlu’nun Sesi Yankı*, 24 Ocak.

“Cenderedeki Tarih”, *Turgutlu’nun Sesi Yankı*, 26 Ağustos.

“Bir Cumhuriyet Simgesi: Cumhuriyet Mektebi - II”, *Turgutlu’nun Sesi Yankı*, 28 Ekim.

“Bilim-İdeoloji-Üniversite: Bir Kara Çalma Öyküsü”, *Cumhuriyet Bilim Teknoloji*, sayı 1396, (Zeki Arkan ile birlikte hazırlanmıştır).

“Tarih kitabında Terzi Hasan”, *Cumhuriyet Bilim Teknoloji*, sayı 1425, 2 Mayıs 2013.

“Batıda İslam ve Türk Algısı”, *Cumhuriyet Bilim Teknoloji*, 16 Ağustos.

“Cumhuriyet’in Kasabası: Bir kurtuluş öyküsü”, *Kasabasanat*, sayı 13, sonbahar.

- “Tutuklama sanatı”, *Cumhuriyet*, 28 Ağustos.
- “Darülislam'da Savaş”, *Cumhuriyet*, 7 Ekim.
- “1559 Bahreyn: Devlet Korsanlığı, Bir Trajedi”, (Özbaran, *Umman'da Kapışan İmparatorluklar*).
- “Çaldağı'nın Gözyaşları”, *Cumhuriyet Bilim Teknoloji*, sayı 1360.
- “Bakan Veysel Eroğlu'na: Gezi Parkı'ndan Çaldağı'na”, *Cumhuriyet Bilim Teknoloji*, sayı 1371.

2014

- “Yaşanmışlıkla Kasaba'yı Anlamak”, *Kasaba'dan Esinti*, sayı 4.
- “Tarih(imiz) Tutsak”, *Kasaba'dan Esinti*, sayı 5.
- “Lise Tarih Kitabında Pîri Reis”, *Cumhuriyet Bilim Teknoloji*, sayı 1404.
- “Mültezim'den Taşeron'a, Kasaba'dan Evrensele”, *Cumhuriyet Bilim Teknoloji*, sayı 1426.
- “Korsan ve Umur-dîde Kul”, *Cumhuriyet*, 3 Ocak.
- “Darülislam'da savaş”, *Cumhuriyet*, 7 Ekim.
- “Ağaç İçin Balad”, *Cumhuriyet*, 12 Kasım.
- “Kurtuluş'tan Kuruluş'a - II: Yepyeni bir Cumhuriyet Kenti”, *Cumhuriyet Bilim Teknoloji*, sayı 1434.
- “Kurtuluş'tan Kuruluş'a - III: Kasaba'da (Turgutlu) Aydınlanmadan Sağlığa, Tarımdan Ticarete...”, *Cumhuriyet Bilim Teknoloji*, sayı 1436.
- “Kuruluş'tan Kurtuluş'a - IV: Kasaba'da (Turgutlu) Okullaşma, Dernekler, Sosyal Etkinlikler”, *Cumhuriyet Bilim Teknoloji*, sayı 1439.
- “Mültezim'den Taşeron'a”, *Cumhuriyet Bilim Teknoloji*, sayı 1426.
- “Diktatör: Zengin'in Kâhyası, Yoksulun Yarası”, *Cumhuriyet Bilim Teknoloji*, sayı 1443.
- “Diktatör (2): Hükümranlık Heveslisi, Din Sömürücüsü”, *Cumhuriyet Bilim Teknoloji*, sayı 1444.
- “Tarih Kitabında Terzi Hasan: Osmanlı Devlet Düzeninde Yörük”, *Cumhuriyet Bilim Teknoloji*, sayı 1415.

2015

- “Bir Tarih Mirası: Bireysel Silahlanma”, Salih Özbaran, *Tarihçilik Zor Zanaat*, Tarihçi Kitabevi.
- “Savaş mı, Barış mı?” *Cumhuriyet*, 8 Ağustos.
- “Hediyeden Rüşvete: Bir Tarih Anımsatması”, *Cumhuriyet Bilim Teknoloji*, sayı 1451.
- “Bilgin, Öğretmen ve Dost: Nuri Bilgin”, *Cumhuriyet Bilim Teknoloji*, sayı 1459.
- “Osmanlıca: Nedir, Kim Öğrenir?”, *Cumhuriyet Bilim Teknoloji*, sayı 1455.

- “Osmanlıca: Kişisel Bir Serüven”, *Cumhuriyet Bilim Teknoloji*, sayı 1468.
- “Türkolog ve Tarihçi: V.L. Ménage”, *Cumhuriyet Bilim Teknoloji*, sayı 1489.
- “Şerafettin Turan: Bilgelikle Dolu Bir Yaşam”, *Cumhuriyet Bilim Teknoloji*, sayı 1495.
- “Savaş mı barış mı?,” *Cumhuriyet*, 8 Ağustos 2015.

2016

- “Çaldağı’ndaki Darbe”, *Herkese Bilim Teknoloji*, 19 Ağustos 2016.

2017

- “Bilim tahtına giden yolda anılarıyla Şerafettin Turan”, *Cumhuriyet Akademisi*, Sayı 8.
- “Anılarıyla Şerafettin Turan 2: Uyarılar/uyandırmalar”, *Cumhuriyet Akademisi*, Sayı 12.

Tercümeleler

- David Ayalon, “Memlûkler ve Deniz Kuvvetleri: İslâm Âlemi ile Hıristiyan Avrupa Arasındaki Mücadelenin Bir Safhası”, *Tarih Dergisi*, sayı 23, 1971.
- V.J.Parry, “Osmanlı İmparatorluğu’nda Kullanılan Harb Malzemesinin Kaynakları”, *Tarih Enstitüsü Dergisi*, sayı 3, 1973.
- V.L.Ménage, “Osmanlı Tarihçiliğinin Başlangıcı”, *Tarih Enstitüsü Dergisi*, sayı 9, 1978.
- V.L. Ménage, “Sultan II. Murad’ın Yıllıkları”, *Tarih Dergisi*, 33, Mart 1980/81.
- “Körfez’den bir öykü: 1559 Bahreyn trajedisi”, *Osmanlı Araştırmaları Dergisi*, III, 1982.
- David Thomson, *Tarihin Amacı*, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yay. 1983.
- Bernard Lewis, “Doğu’ya Giden Bazı İngiliz Seyyahları” (Esim Erdim ile birlikte), *Tarih İncelemeleri Dergisi*, 2, 1984.
- “16.Yüzyılda Hint Okyanusu’nda Osmanlı deniz gücü”, *The Kapudan Pasha: his office and his domain* (ed. Elizabeth Zachariadou), Resmo, 2002, ss. 109-117).
- “Bir Başka Osmanlı Kimliği: Rûmîlik”, *Toplumsal Tarih*, sayı 101, Mayıs 2002.
- “Kuzeydoğu Afrika’da Osmanlılar”, *Studies on Ottoman Diplomatic History*’de çıkan “Ottomans in Africa” (V, 1990) makalesinin tercümesi.
- “Yemen’in Osmanlı Bütçeleri”, (Özbaran, *Sınırdaki Osmanlı*, 2004).

DİZİN

A

Adalı, Hasan 80, 140
 Ahmad, Feroz 69, 88, 186, 193,
 290
 Ahmad, Feroz 25
 Ahmet Piriştina Arşivi 193
 Akbaş, Mustafa 48
 Akçabay, Arif 47, 49
 Akçiçek, Eren 190, 191
 Akşin, Sina 212, 290
 Akşit, Niyazi 39, 47, 49, 135, 223
 Aktepe, Münir 39, 58, 139, 142,
 156, 157
 Akyüz, Yahya 42
 Albuquerque, Afonso de 112, 241,
 252, 257
 Albuquerque, Luís de 93
 Alkım, Bahadır 58
 Alparslan, Ali 68, 88, 174, 186,
 246, 247
 Altay, Barış 191
 Altaylı, Fatih 176
 Altınay, Ahmet Refik 299
 Altundağ, Şinasi 80
 Alvarez, Manuel Fernández 289
 Anabolu, Mükerrerem Usman 151,
 210
 Antunez, Manuel 168
 Arıkan, Zeki 11, 16, 43, 47, 48, 71,
 124, 140, 147, 151, 153, 155,
 157, 170, 182, 186, 187, 190,
 193, 194, 195, 226, 290, 306
 Arnaldez, R., 158
 Arslan, Ahmet 151, 152, 190
 Atabay, Ercüment 20

Ataç, Oramiral Metin 187, 242
 Atasoy, Nurhan 128, 232
 Atatürk 11, 20, 24, 30, 79, 84, 130,
 163, 165, 168, 171, 172, 174,
 190, 191, 200, 201, 203, 211,
 228, 229, 232, 291, 298, 301,
 302, 304, 307, 315
 Atay, Tayfun 273
 Aubin, Jean 96, 99, 250, 258
 Ayalon, David 130, 235
 Aybars, Ergün 147
 Ayıter, Ferit 154
 Aytöre, Osman Şakir 48
 Aziz, Rutkay 26

B

Baer, G., 80
 Baltacıoğlu, İsmail Hakkı 46
 Banarlı, Nihat Sami 47
 Banguoğlu, Tahsin 46, 68
 Bardakçı, Murat 206
 Barkan, Ömer Lütfi 124, 282
 Başaran, Mehmet 38
 Başbakan Yardımcısı Bahçeli 176
 Başbakanlık Osmanlı Arşivi 11,
 60, 80, 91, 128, 133, 138,
 141, 148
 Başkan, Özcan 286
 Batuhan, Hüseyin 46
 Bayata, Nazım 40, 41, 42, 43, 45,
 48
 Baykal, Bekir Sıtkı 66
 Baykurt, Fakir 38

Baysun, Cavid 65, 66, 67
 Baysun, Cavit 58
 Beckingham, C.R., 69, 72, 119
 Belge, Murat 205
 Berkes, Niyazi 146
 Bıkmaz, Lütfü 194
 Bıyıkhoğlu, Tevfik 200
 Bilgin, Nuri 48, 151, 152, 189, 190,
 194, 217
 Bloch, Marc 287
 Boratav, Pertev Naili 46
 Bostan, İdris 106, 127, 134, 187,
 188, 221, 285
 Boxer, Charles 73
 Boxer, Charles R., 115
 Braudel, Fernand 89, 115
 Braudel, Fernand 93, 101, 198, 276
 Buca Eğitim Fakültesi 137, 154,
 155, 159, 161, 224, 227, 297
 Burian, Orhan 38, 71, 74
 Büket, Suat 168

C

Cambridge Üniversitesi 84, 149,
 168, 171, 172, 173, 174, 176,
 178, 232, 235, 305
 Canberk, Eray 48, 53, 62, 135
 Casale, G., 256
 Casale, Giancarlo 279
 Celâl-zâde Mustafa 279
 Cevdet Paşa 42, 47,
 Chaudhuri, K.N., 274
 Costa, Pereira da 96
 Couto, Dejanirah 93, 243, 256
 Crosby, Alfred W., 165

Ç

Çakıcı, Halis 43, 48

Çaldağı 5, 12, 15, 17, 28, 184, 185,
 193, 194, 304, 305, 306, 309,
 311, 313
 Çapa Yüksek Öğretmen Okulu 61,
 62, 155, 159
 Çol, Yılmaz 48

D

Demir, Aydoğan 11, 47, 48, 57, 140,
 147, 151, 153, 155, 190, 306
 Demirel, Cumhurbaşkanı 176
 Dıranas, Ahmet Muhip 129
 Dışişleri Bakanı Cem 176
 Dias, Bartolomeu 105, 269
 Disney, Anthony 250, 258, 262
 Disney, Anthony R., 189
 Doğer, Ersin 151, 152
 Doğu, Fuat 114
 Doster, Barış 287
 Duby, Georges 65
 Durukan, Vehbi 48
 Dürder, Baha 53

E

Ecevit, Başbakan 176
 Ediskun, Haydar 53
 Eğitim, Kasım 151
 Ekin, Gültekin 48
 Eldem, Edhem 204, 288
 Elliott, J.H., 109
 Elliott, John 70, 279, 293
 Elton, G.R., 63
 Emecen, Feridun 124
 Er, Şükrü 154
 Erdbrink, Gerard 143
 Erdem, Hakan 207
 Erdilek, Necdet 192

Ergenç, Özer 124
 Erzi, Adnan 142
 Eşme, İsa 42
 Eşrefoğlu, Eşref 48
 Eşrefoğlu, Ziya 60, 140
 Eyice, Semavi 148, 162, 165

F

Farinha, Dias 73, 89, 93, 116
 Faroqhi, Suraiya 124, 270
 Fâtima 103, 104
 Fekete, Lajos 275
 Fikret, Tevfik 46
 Filizok, Rıza 151
 Fleischer, Cornell 231, 245, 253
 Fundação Calouste Gulbenkian
 113

G

Gama, Vasco da 105, 112, 240, 257,
 259
 Gelibolulu Mustafa Âlî 279
 Genceli, Turhan 68
 Genç, Mehmet 138, 141
 Godinho, Vitorino Magalhães 93
 Gonca (Siyahi) Gezer 48
 Goodrich, Thomas 278
 Gökbilgin, Tayyip 66, 106, 123,
 124, 126, 139
 Gökçen, Adnan 49, 62
 Gökdemir, Oktay 190, 193
 Gökyay, Orhan Şaik 46, 47, 68,
 127, 244
 Gölpınarlı, A. 158
 Gövsa, İbrahim Alaattin 46
 Göyünç, Nejat 61, 123, 124, 133,
 140, 142, 146, 156, 157, 165,
 206, 210, 239

Günaltay, Faik 48
 Günaltay, Şemseddin 46
 Güvenç, Bozkurt 233

H

Halkevi 17, 18, 19, 25, 26, 195
 Harem Dairesi 135
 Hepçilingirler, Feyza 42, 43
 Heywood, Colin 69, 85, 170
 Hobsbawm, Eric 65
 Hoca Sadettin 142
 Holt, P. M., 59, 80
 Holt, Peter 283
 Hourani, Albert 80, 119
 Hütteroth, Wolf 124

I

İşık, Gül 294
 İşıksal, Turgut 60, 91, 140
 İşıltan, Fikret 58, 139

İ

İlgürel, Mücteba 48, 125
 İnalçık, Halil 59, 66, 67, 69, 74,
 123, 124, 159, 162, 165, 211,
 212, 213, 219, 223, 232, 233,
 237, 239, 241, 252, 276, 279,
 280, 297
 İnönü 129, 190, 298
 İsmet Paşa İlkokulu 18, 22, 30
 İşcan, Burhan 48
 İşçi, Sedat 189
 İz, Fahir 68
 İzmir İktisat Kongresi 307
 İzmirli, İsmail Hakkı 46

J

Jared Diamond 313, 314
Jernimos Manastırı 112

K

Kafadar, Cemal 231, 233, 245, 252
Kafesoğlu, İbrahim 138, 139, 219
Kansu, Şevket Aziz 201
Kapancıoğlu, Mustafa 114, 115
Karanfil Devrimi 107, 109
Kasaba (Turgutlu) 5, 12, 13, 14, 15,
16, 17, 18, 20, 21, 22, 23, 24,
26, 27, 28, 29, 30, 40, 43,
185, 192, 193, 194, 195, 196,
305
Kavcar, Cavit 42, 44
Kaya, Mehmet 48
Keegan, John 301
Kentmen, Hulusi 26
Knolles, Richard 84, 85, 86
Kocabaş, Kemal 38
Kocabaşoğlu, Uygur 74, 171
Koçman, Asaf 48, 151, 190, 194
Koçu, Reşat Ekrem 299
Koloğlu, Orhan 208, 234, 287
Kongar, Emre 204, 289
Kortantamer, Tunca 151
Koyuncu, Yücel 48
Köprülü, Fuat 233
Köy Enstitüleri 37, 38
Kulebi, Cahit 46
Kumral, Emre 191
Kunt, Metin 74, 171, 172
Kurtay, Zülfü, 48
Kuru, Selim 234, 245, 252
Kut, Günay 246
Kültürsay, Hakan 191
Kütükoğlu, Bekir 58, 142

L

Lambton, Ann 69
Langlois 136
Lázaro, Manuel 256
Lázaro, Manuel A., 93
Lewis, Bernard 59, 64, 68, 72, 73,
81, 82, 86, 239, 283
Loureiro, Rui 256
Loureiro, Rui M., 93
Lowry, Heath 244
Ludwig, Emil 315

M

Machado, José Pedro 243
Makal, Mahmut 38
Malay, Hasan 151, 189
Manav, Ahmet 48
Marques, Oliveira 93, 108
McKenzie, Hilda 84
McKenzie, Vicky 84, 85
Melikof, I., 158
Melzig, Herbert 97
Ménage, Victor 59
Mercangöz, Zeynep 190
Metin, Yılmaz 48
Mevlâna Celâleddîn-i Rûmî 235
Miroğlu, İsmet 123
Morton, A.H., 236
Mustafa Kemal Atatürk Visiting
Fellowship 174
Mütercim Asıf Efendi 142

N

Nalkesen, Yusuf 20
Necatigil, Behçet 46, 47
Necipoğlu, Gülru 247, 280

O

- Ocak, Ahmet Yaşar 162, 272, 295
 Okan Baba, Mustafa 142
 Oktay, Emin 223
 Olcay, Selahattin 151
 Or (Özveren), Meral 38
 Oraloğlu, Lale 26
 Orhonlu, Cengiz 55, 56, 58, 59, 60,
 61, 64, 65, 66, 68, 72, 83,
 118, 121, 122, 124, 127, 128,
 139, 140, 143, 145, 148, 248
 Ortaylı, İlber 11, 142, 234
 Oskay, Ülgen 151

Ö

- Önalp, Ertuğrul 256
 Öner, Mustafa 151, 190
 Öney, Gönül 156, 157
 Özakman, Turgut 289
 Özbaran, Mustafa 168, 191
 Özcan, Ahmet 292
 Özdoğan, Mehmet 128
 Özkök, Rükü 40, 43, 48, 53, 135
 Özlem, Doğan 189
 Özsait, Mehmet 48, 62
 Öztuna, Yılmaz 275

P

- Pamuk, Şevket 176, 177
 Parry, Vernon J. 59, 69, 90
 Peçuyulu İbrahim 279
 Prado Müzesi 114
 Prakash, Om 189

R

- Raymond, André 80
 Reis, Ali Macar 279
 Resende, V., 256

Rıza Pehlevî, İnan Şahı 20

S

- Sahillioğlu, Halil 61, 134, 140, 282
 Sakaoğlu, Necdet 42, 212, 222, 307
 Salazar Rejimi 93, 102, 106
 Salıcı, Levent 305
 Sancar, Koramiral Lütfü 187
 School of Oriental and African
 Studies 59, 64, 173, 235
 Schurhammer, G., 97
 Seignobos 136
 Selman Reis 251, 279
 Serrão, Joaquim Veríssimo 93
 Sert, Metin 194
 Sevgi, Cezmi 189
 Seydi Ali Reis 266, 279
 Shaw, S., 80
 Shaw, Stanford 283
 Silva Rego, António da 96
 Silva Tavim, J.A. da 93, 257
 Singer, Amy 244
 Sintra 89, 115, 116
 Sonugelen, Mehmet 192
 Sözer, Ahmet Necdet 151
 Subrahmanyam, Sanjay 105, 285
 Sümer, Faruk 67

Ş

- Şakiroğlu, Mahmut 50, 53
 Şengör, Celal 188, 221

T

- Talebe Treni 26, 28
 Tanrıöver, Hamdullah Suphi 46
 Tarcan, Selim Sırrı 46
 Tarhan, Taner 122
 Tekin, Uğur 192

Tekindağ, Şehabettin 58, 123, 139
 TEMA 308
 Tenreiro, António 249, 257, 261,
 Tezcan, Osman 48
 Thomaz, Luís Felipe 93, 256
 Thomson, David 137, 204
 Tietze, Andreas 244
 Timur, Taner 233
 Tolosa, Harun 233
 Tonguç, İsmail Hakkı 37
 Tonguç, Sencer 127
 Topkapı Sarayı 39, 57, 97, 120, 128,
 134, 135, 138, 141, 280
 Toprak, Zafer 165, 198, 199, 200
 Topsever, Yurdal 189
 Toynbee, Arnold 286
 Tuleytula (Toledo) 114
 Tulun, Yurdahan 48
 Tunalı, İsmail 46
 Tuncay, Mete 205
 Tuncay, Rauf 60, 91, 128, 140
 Tuñç, Mustafa Şekip 36, 46
 Turan, Şerafettin 61, 162, 165, 199,
 212, 228, 229, 230, 232, 289,
 290
 Turgutlu (Kasaba) 5, 8, 11, 12, 13,
 14, 15, 17, 18, 19, 21, 22, 23,
 26, 27, 29, 30, 33, 40, 48,
 66, 67, 119, 184, 192, 194,
 195, 196, 232, 304, 305, 309,
 313, 314
 Türk Ocakları 17
 Türk Tarih Kurumu 162, 163, 166,
 167, 178, 203, 212
 Türkekul, Sadettin 189
 Tütengil, Cavit Orhan 38, 45, 46

U

Ulman, İbrahim 192

Uluçay, Çağatay 39
 Uysal, Şefik 151
 Uzunçarşılı, İsmail Hakkı 57, 141

Ü

Ün, Ekrem Zeki 53
 Ünal, Hüseyin Rahmi 147, 151, 157,
 190

V

Velidedeoğlu, Hıfzı Veldet 154
 Vieira, António 108

W

Watt, M., 158
 Wittek, Paul 69, 84, 124

Y

Yağdı, Tahir 191
 Yapp, M., 69
 Yarış, Cahit 48
 Yavuz, Ercan 228
 Yavuz, Solmaz 48
 Yedi yıldız, Bahattin 124
 Yenişehirlioğlu, Filiz 171
 Yerasimos, Stefanos 250, 270
 Yınanç, Mükrimin Halil 56, 57, 58
 Yücel, Can 42
 Yücel, Hasan Âli 37, 38
 Yüksek Muallim Mektebi 36

Z

Zapçı, Faruk 176
 Zeine, N. 80
 Zeki, Salih 46
 Zeynep Hanım Konağı 36